

УДК 929.52Словачевський"18/19"

Сергій БЛОКІНЬ (Київ)
Світлана ПАНЬКОВА (Київ)
Євген ЧЕРНЕЦЬКИЙ (Біла Церква)

ПОКОЛІННИЙ РОЗПИС РОДУ СЛОВАЧЕВСЬКИХ

Рід Словачевських належить до чималого грона старих церковних родів, які дали Україні так багато видатних громадських діячів, науковців і митців¹. Серед їхніх нащадків і рідні – Михайло Грушевський, Людмила Старицька-Черняхівська, Олександр Топачевський та інші².

На відміну від багатьох церковних родів, предки яких походили зі шляхти, Словачевські у відповідних списках не згадуються³. Натомість найдавніші згадки, що сягають середини XVIII ст. і стосуються їхнього предка, о. Стефана, з родиною, фіксують Словачевських у Вінницькому повіті Брацлавського воєводства. Цих Словачевських вважали словаками за походженням⁴, а отже і саме їхнє прізвище слід, у такому випадку, віднести до етнонімів.

Загалом нащадки о. Стефана окреслені як голосисті та любителі співу. Першим з них закінчив семінарію та був висвячений у священники о. Мартиніан – перший дослідник історії роду Словачевських. Наступним був о. Андрій Словачевський, онук Федора. Кілька Словачевських були в сані диякона, а деякі стали іконописцями й церковними півчимами. З трьох поколінь Словачевських було шість служителів у Києві в Софійському соборі. Останній з них вибув звідти в 1894 р. (доводився небожем о. Мартиніану)⁵.

Зібрані відомості демонструють, що найбільше Словачевських служило на парафіях сусідніх Липовецького, Бердичівського й Сквирського повітів. Звідти вони потрапили також до Васильківського, Канівського, Київського, Черкаського повітів та, звичайно, Києва, який з давніх часів є найпотужнішим магнітом української культури.

Рід Словачевських належить до числа досить розгалужених, і тому реконструкція повної його картина є справою майбутнього. Тим часом у цій статті робимо спробу реконструювати поколінний розпис Словачевських, історія яких сягнула часом дуже далеко від Київщини.

І покоління

1. Священик Стефан

Біографічні відомості про нього (народився на початку XVIII ст., а помер у віці 90 років на початку XIX ст.⁶) зібрав його далекий нащадок, о. Мартиніан Словачевський: “Иерей этот – Стефан Словачевский – уроженец Червоной Руси, или Моравии, словак по происхождению.

Он был наемным воином (тогда вербовали в службу, как и Ломоносова) польской службы и с жолнерами в чине капитана польской службы стоял в с. Юшковцах Липов. у. Сколько от него зависело, он везде оберегал православие и главным образом православных священников, будучи сам православным, сыном благочестивых родителей “шляхетного рода”...

Стефан Словачевский, до рукоположения в иерейский сан, вступил в законный брак с православной девицей “посполитого рода” в Юшковцах, с какой-то дочерью “Прокопиевой, или Ивана Пидвезяного” и имел потому самое близкое отношение к “поспольству”.

Сам ли по себе, или по желанию родственников по жене, или вообще по желанию и согласию православных посполитых, за прекращением священников “от благочестия” в Винницком повету, отправился он в Волоцкую землю для рукоположения в иерея – мне ничего неизвестно⁷.

Известно только, что, по возвращении его в священном сане, жолнеры, любившие его прежде за удаль и словоохотливость, теперь сразу восстали на него, так что, под прикрытием “благочестивых”, он бегал из села в село ближе к Немирову и везде охраняем был, как свой законный “от благочестия” священник.

Он был любитель и знаток церковного пения православного... Рассказывают, что до священства Словачевский играл на скрипке, а став священником почел не приличным для себя играть на скрипке, но до глубокой старости играл на гусях.

Имея при себе в запасе священническое облачение и св. миро, он и без определенной “парафии”, путешествуя по домам благочестивых мирян, снискивал себе кое-какое пропитание и “содержаючи православие”, мирился с таким своим состоянием...

Много лет скитальческой жизни развили в священнике Словачевском пристрастие к кочеванию. Ему грозна была только зимняя пора от 15 ноября по день Рождества Христова; а с этого праздника он почитал себя покойным.

Он имел свой вертеп (род кукольной комедии) и с ним и купно с своим семейством кочевал от Великого поста из села в село по состоятельным “благочестивым” и почти за одно пропитание показывал православным...

Скитаясь по православным Винницкого повету, священник Стефан Словаческий в их домах отправлял вечерню, утреню, часы, молебны, парастасы, – крестил, погребал и проч. Но были нередки случаи, особенно в св. пост, когда благочестивые за большие деньги и подарки, при посредничестве жидов-арендарей, нанимали храмы Божии для одного или двух “набоженств” с тем, чтобы иерей Словачевский отправлял “службу Божу” по “благочестию”; тут-то православные исповедались и св. Таин причащались.

Раз проведал о подобном служении “рондза”⁸ имения Потоцких в каком-то селе, кажется, в Лоевцах Гайсинского уезда, окружил с дворней церковь, и “благочестивому” иерею Словачевскому пришло на долю *кота пасти*. Тут уже не помогли никакие ухищрения. Для незнакомых с этой мерой истязания почитаю долгом изобразить ее. Прежде заставили силой иерея Словачевского набрать в полу рясы небольших камней, сколько мог понести, и с ними ввели в одну большую хату, в коей очистили печь внутри и велели бросать туда камни. За сим принудили Словачевского же принести с указанного места вязанку дров и зажечь их в той же печке сверху камней. Когда дрова сгорели, пан надзиратель и руководитель дела нарисовал мелом на дверях кота и велел сему благочестивому иерею Словачевскому брать из печки горячие камни и бросать в цель, в кота. Только одним камнем Словачевский бросил в кота и сразу попал в цель. При этом рассказал, что он в битвах, как капитан польского войска (поименовав битвы), еще лучшие одерживал победы, за что имеет шляхетство от короны польской⁹. Пораженный неожиданностью сведений, надзиратель сразу отпустил Словачевского на волю.

Этот случай воодушевил священника и дал повод ему занять самоправно всегда праздную “парафию” с. Луговую, Липов. у., беспрепятственно и безнаказанно. Тут он и окончил житие свое в начале настоящего века, оставив сыновей своих на дьячковских местах по разным селам¹⁰.

Після о. Стефана залишилося кілька пам’яток, що зберігалися в родині його нащадків і родичів. Зокрема, свій повний молитвослов о. Стефан подарував Сочинському, сестра якого була за Михайлом Михайловичем Словачевським, онуком о. Стефана. В 1860 р. той Сочинський (мав 83 роки) показував його Мартиніану Словачевському¹¹. Останній бачив також “списанные им (тобто, о. Стефаном. – Авт.) нотные церковные песнопения квадратной нотой с ошибками того времени: напр., Денесь, вм. днесь в Вифлееме и т. п.”¹² Гуслі і вертеп о. Стефана дісталися його онукові, дячку в Луговій Федору, який доглядав там діда до його смерті¹³.

Дружина: Н, дочка Прокопова чи Івана Підвезяного. Народилася, ймовірно, в с. Юшківці, де й відбувся її шлюб.

Діти: Михайло старший, Михайло молодший.

II покоління

2. Паламар Михайло старший

Син священника Стефана. Народився близько 1766 р.¹⁴

В училищах не навчався¹⁵. Допомагав батькові у влаштуванні вертепних вистав.

Згодом був прилаштований батьком на паламарську посаду¹⁶ до церкви Покрову Пресвятої Богородиці с. Сабарівка Липовецького повіту. В 1800 р. згідно з указом Липовецького духовного правління його перевели на посаду паламаря до церкви св. Трійці с. Юшківці Липовецького повіту. В 1831 р. був звільнений у заштат на власному утриманні. На такому становищі згадується ще 1840 р. з наступною характеристикою: “грамотен, поведенія добропорядочного, под судом и следствием не был”¹⁷.

Прожив до 80 років¹⁸.

Дружина: Євдокія Костянтинівна. Народилася близько 1786 р. Згадується 1840 р.¹⁹

Діти: Василь, Михайло, Федір, Пантелеймон, Кузьма.

3. Паламар Михайло молодший

Син священника Стефана. Був на 26 років молодшим від свого брата²⁰, отже, мав народитися близько 1792 р. Проте з огляду на роки народжень дітей Михайла молодшого, слід припустити, що обоє братів народилися на кілька років раніше.

Дружина: N.

Діти: Семен, Венедикт, Яків.

III покоління

4. Диякон Василь

Син паламаря Михайла старшого і Євдокії Костянтинівни (?).

Мешкав у Києві. Спочатку служив дзвонарем Софійського собору, а потім був висвячений у диякони Злотоустівської церкви²¹.

Дружина: N.

5. Дячок Михайло

Син паламаря Михайла старшого і Євдокії Костянтинівни (?). Прожив понад вісімдесят років²².

Був дячком у Юшківцях Липовецького повіту²³, а потім згадується при церкві св. Трійці с. Криштопівка²⁴ Липовецького повіту. Згодом він втратив посаду і його сини в 1825 р. окреслені як діти “исключенного дьячка”²⁵.

Дружина: Юхимія Сочинська. Народилася, ймовірно, в с. Метлинці Гайсинського повіту, де відбувся їхній шлюб²⁶.

Діти: Іван, Яків, Семен, Созонт.

6. Дячок Федір

Син паламаря Михайла старшого і Євдокії Костянтинівни (?).

Був влаштований при дідові у с. Лугова Липовецького повіту на посаді дячка тамтешньої церкви Успіння Пресвятої Богородиці. Там він пробув до самої смерті о. Стефана, доглядаючи його. Успадкував по ньому гуслі і вертеп²⁷.

Помер близько 1839 р. в с. Лугова в статусі заштатного дячка.

Дружина: Текля Миколаївна. Народилася близько 1806 р. Згадується удовою 1840 р. Мешкала тоді в с. Лугова.

Діти: Іларіон, Спиридон, Ігнатій²⁸.

7. Паламар Пантелеймон

Син паламаря Михайла старшого і Євдокії Костянтинівни.

В училищах не навчався.

27 червня 1839 р. згідно з указом Київської духовної консисторії був призначений на посаду паламаря до церкви св. Трійці с. Юшківці Липовецького повіту. В 1840 р. про нього записано: “холост, в должности своей исправен, в чтении и пении сведущ, поведения скромного, под судом и следствием не был”²⁹.

8. Дячок Кузьма

Син паламаря Михайла старшого і Євдокії Костянтинівни. Народився близько 1825 р.

В 1840 р. мешкав при батьках у с. Юшківці Липовецького повіту. Тоді про нього було занотовано: “церковным предметам обучается и успевает довольно, в предосудительных поступках не замечен”. Згідно з його клопотанням від 11 травня 1842 р. отримав посаду дячка до церкви містечка Плисків Липовецького повіту³⁰.

9. Сторож Семен

Син паламаря Михайла молодшого. В кліровій відомості 1840 р. зазначений його вік – 39 років, проте маємо припустити, що він народився пізніше за 1801 р.

В 1824 р. “по неспособности” був призначений на посаду церковного сторожа до церкви Успіння Пресвятої Богородиці містечка Оратів Липовецького повіту. В 1840 р. перебував там само та отримав таку характеристику: “в чтении и пении отчасти сведущ, в должности своей исправен, поведения честного, под судом и следствием не был”.

Дружина: Юхимія Гаврилівна. Згадується 1840 р.³¹

10. Диякон Венедикт

Син паламаря Михайла молодшого. Народився близько 1811 р.

В училищах не навчався.

У 1831 р. був призначений на посаду паламаря до церкви св. Трійці с. Юшківці Липовецького повіту. 1834 року митрополитом Євгенієм (Болховітіновим) був висвячений в стихар і призначений на посаду дячка до церкви Різдва Пресвятої Богородиці містечка Лукашівка Липовецького повіту. 24 серпня 1837 р. преосвященним Інокентієм (Борисовим), єпископом Чигиринським, висвячений в диякони і призначений до церкви Успіння Пресвятої Богородиці містечка Оратів Липовецького повіту. В 1840 р. був там само та отримав таку характеристику: “церковные предметы знает порядочно”, поведінки похвальної, в рідстві ні з ким з причта не перебував, під судом і слідством не був.

Дружина: Марина Микитівна. Народилася близько 1817 року. Згадується 1840 р.

Діти: Макар, Фотина³².

11. Дячок Яків

Син паламаря Михайла молодшого. Народився близько 1817 р.

При батькові навчився читати й здобув церковні знання.

3 27 липня 1837 р. на підставі білету Київської духовної консисторії перебував на посаді дячка при церкві Успіння Пресвятої Богородиці с. Лугова Липовецького повіту для здобуття схвалення. Напевно отримавши останнє, 25 червня 1838 р. був висвячений преосвященним Інокентієм (Борисовим), єпископом Чигиринським, в стихар і призначений на посаду дячка до церкви Успіння Пресвятої Богородиці містечка Оратів Липовецького повіту. В 1840 р. перебував там само та отримав таку характеристику “чтение, пение и катехизис знает исправно, поведения честного, диакону родной брат, под судом и следствием не был”³³.

IV покоління

12. Дячок Іван

Син дячка Михайла і Юхимії з Сочинських. Народився близько 1809 р.³⁴

У Київській академії не навчався, а читання й нотний спів вивчив самостійно. Під час ревізії 1815 р. був записаний серед дітей причетників при церкві Покрова Пресвятої Богородиці на передмісті Гайсин у місті Липовець³⁵. В 1825 р. разом з братами записаний у кліровій відомості с. Криштопівка як син “исключенного дячка”³⁶.

11 липня 1833 р. був висвячений в стихар преосвященним Кирилом (Куницьким), єпископом Чигиринським на вакантну посаду дячка при церкві Різдва Пресвятої Богородиці містечка Китайгород Липовецького повіту. В 1834 р. під час ревізії був записаний у Китайгороді. Того ж року у клірових відомостях про нього було занотовано, що служить “во всем довольно исправно”, поведінки дуже доброї і чесної, в причті родичів не мав, під судом і слідством не був³⁷. На цій же посаді (псаломщика) він згадується і 1875 р.³⁸

Дружина: Марія Стефанівна. Народилася близько 1812 р. Згадується 1840 р. (характеристика: поведінки дуже доброї)³⁹.

Діти: Феодосій, Євпраксія, Михайло.

13. Диякон Яків

Син дячка Михайла і Юхимії з Сочинських. Народився близько 1812 р. у с. Юшківці⁴⁰.

У 1825 р. разом з братами записаний в кліровій відомості с. Криштопівка як син “исключенного дячка”⁴¹. Року 1840 у Криштопівці він вже не згадується⁴².

Згодом Яків був дияконом та прожив без одного місяця вісімдесят років⁴³.

Дружина: N.

Діти: Мартиніан.

14. Дячок Семен

Син дячка Михайла і Юхимії з Сочинських. Народився близько 1820 р.⁴⁴

В 1825 р. разом з братами записаний в кліровій відомості с. Криштопівка як син “исключенного дячка”⁴⁵. Там само був записаний і 1840 р.⁴⁶

В 1854 р. він згадується в с. Верхівня Сквирського повіту на посаді дячка при тамтешній церкві.

15. Диякон Созонт

Син дячка Михайла і Юхимії з Сочинських. Народився близько 1823–1824 рр., проте не згадується в 1825 р. в с. Криштопівка Липовецького повіту серед своїх братів⁴⁷.

Під час ревізії 1834 р. і згодом, аж до 1840 р. включно Созонт був приписаний до церкви Різдва Пресвятої Богородиці с. Криштопівка⁴⁸. В 1840 р. записаний як син виключеного з духовного відомства

дядька, був доброї поведінки. Про нього записано також, що “во всем успеваает хорошо”⁴⁹. Він не навчався в училищах⁵⁰, а отримав, на старосвітський манер, домашню освіту.

З 1843 р. Созонт служив на посаді паламаря при церкві св. Онуфрія у містечку Дашів Липовецького повіту⁵¹. В 1845 р. він потрапив на посаду дзвонаря до Софійського собору в Києві. Наступного року перевівся звідти до церкви Здвиження Хреста Господнього у с. Мала Чернявка Бердичівського повіту на посаду дядька. В 1848 р. Созонт отримав призначення на таку саму посаду до церкви св. Івана Злотоустого у с. Малі Низгірці того ж повіту, настоятелями якої спадково ще з середини XVIII ст. були Кошиці. На цій посаді Созонт згадується ще 1855 р., натомість 1864 р. він вже був дияконом і на цій посаді згадується до 1899 р.⁵²

Дружина: Ольга Іванівна. Народилася близько 1831 р., а померла між 1855 і 1864 рр.

Діти: Улянія, Маріамна й Марія⁵³.

16. Паламар Іларіон

Син дядька Федора і Теклі Миколаївни (?). Народився близько 1824–1826 рр.

Під час ревізії 1834 р. записаний при церкві Успіння Пресвятої Богородиці с. Лугова Липовецького повіту⁵⁴. В 1840 р. мешкав у родині матері в с. Лугова, навчався “русской грамоти” та був доброї поведінки⁵⁵.

Згідно з указом Київської духовної консисторії був призначений 16 жовтня 1840 р. на посаду паламаря до церкви св. Димитрія с. Чернявка Липовецького повіту. Тоді про нього занотовано, що читав і співав “не худо”, поведінки чесної, родичів серед причту не мав, під судом і слідством не був⁵⁶.

17. Дядько Спиридон

Син дядька Федора і Теклі Миколаївни (?). Народився близько 1827–1828 рр.

У 1840 р. мешкав у родині матері в с. Лугова Липовецького повіту, навчався “русской грамоти” та був доброї поведінки⁵⁷.

Згадується в 1863 р. дядьком при церкві св. архістратига Михайла в с. Королівка Васильківського повіту.

Дружина: Феодосія Миколаївна. Народилася близько 1835 р. Згадується в 1863 р.

Діти: Автоном, Онисифор, Карпо⁵⁸.

18. Ігнатій

Син дядька Федора і Теклі Миколаївни. Народився близько 1839 р.

В 1840 р. мешкав у родині матері в с. Лугова Липовецького повіту⁵⁹.

19. Диякон Макар

Син диякона Венедикта і Марини Микитівни. Народився 19 січня 1837 р.⁶⁰

У 1840 р. згадується в родині своїх батьків⁶¹. 10 липня 1858 р. був звільнений з середнього відділення Київської духовної семінарії.

17 серпня 1858 р. преосвященним Антонієм (Амфітеатровим) єпископом Чигиринським, вікарієм Київської митрополії, висвячений у стихар і призначений на посаду дядька до церкви с. Хлистунівка Черкаського повіту. 24 липня 1863 р. на підставі резолюції митрополита Арсенія (Москвіна) був висвячений в диякони преосвященим Серафимом (Аретинським) до тієї самої церкви. 16 березня 1864 р. був переміщений до церкви Успіння Пресвятої Богородиці містечка В’язівка Черкаського повіту. 18 вересня того ж року переміщений до церкви Преображення Господнього містечка Корсунь Канівського повіту. В 1899 р. про нього в клірових відомостях занотовано: “Предметы эти знает хорошо, церковное письменоводительство ведет аккуратно. Поведения очень хорошего. Был под следствием за повенчание. На один месяц был в Корсунском монастыре на послушании”. 9 квітня 1913 р. звільнений в заштат та згадується в 1915 р. заштатним дияконом при тій самій церкві.

Нагороджений орденом св. Анни 3-го ступеня (23 липня 1910 р.). Був власником двох будинків.

У кліровій відомості 1915 р. є примітка про його смерть.

Дружина: Стефанида Іванівна Старжевська. Дочка дядька з с. Калинівка Черкаського повіту Івана Йосиповича Старжевського. Народилася близько 1841 року. Згадується в 1899 році. Померла до 1915 року.

Діти: Параскева, Антон, Василь, Іван, Єлизавета⁶².

20. Фотина

Дочка дякона Венедикта і Марини Микитівни. Народилася близько 1838 р.
В 1840 р. згадується в родині своїх батьків⁶³.

V покоління

21. Феодосій

Син дячка Івана і Марії Стефанівни. Народився близько 1836 р. в містечку Китайгород Липовецького повіту.
Згадується 1840 р.⁶⁴

22. Євпраксія

Дочка дячка Івана і Марії Стефанівни. Народилася близько 1838 р. в містечку Китайгород Липовецького повіту.
Згадується 1840 р.⁶⁵

23. Диякон Михайло

Син дячка Івана і Марії Стефанівни (?). Народився близько 1853 р. в містечку Китайгород Липовецького повіту.

В 1875 р. згадується псаломщиком (дячком) при церкві Різдва Пресвятої Богородиці містечка Китайгород. Згодом його син згадується сином дякона.

Дружина: Феодосія Пантелеймонівна. Народилася близько 1856 р. Походила з священничої родини. Вийшла заміж близько 1873 р. У 1910 р. мешкала на Шулявці, мала будинок на Березовому повулку, 14⁶⁶. Очевидно, була тоді удовою. В 1915 р. була записана до клірових відомостей церкви св. Рівноапостольної Марії-Магдалини на Шулявці в Києві. Тоді ж отримувала псаломщицьку пенсію в розмірі 50 рублів та емеритальну пенсію⁶⁷.

Діти: Павло, Василь, А.

24. Священик Мартиніан

Син дякона Якова. Народився близько 1840 р.

Після закінчення в 1863 р. повного семінарського курсу був наступного року висвячений у священники (першим з цілого роду після о. Стефана) до церкви Покрова Пресвятої Богородиці с. Зеленьки Канівського повіту. Там він недовго пробув настоятелем храму і завідувачем церковнопарафіяльною школою. Впродовж 1882–1910 рр. о. Мартиніан згадується на посаді настоятеля церкви Преображення Господнього в с. Білашки Бердичівського повіту. В 1889 р. його нагородили камилавкою. В 1908–1910 рр. о. Мартиніан був членом Бердичівського повітового комітету опіки про народну тверезість⁶⁸.

Саме о. Мартиніан став, певною мірою, літописцем свого роду. Ще за часів навчання в семінарії він збирав від родичів спогади та перекази про предка Словачевських, о. Стефана. На підставі численних джерел, що накопичились у нього протягом багатьох років, підготував видану 1896 р. “Києвськими єпархиальними ведомостями” розвідку “По поводу статьи: “Уния и воссоединение униатов в 1794–1795 году в пределах нынешнего Липовецкого уезда”, яка була реакцією на публікацію о. В. Липківського та містить дані про о. Стефана Словачевського і його нащадків⁶⁹.

25. Улянія

Дочка дякона Созонта і Ольги Іванівни. Народилася близько 1850 р.⁷⁰

З 1879 р. була просфорнею. Року 1886 згадується як удова дячка Левицького.

Чоловік: Флор Якович Левитський. В 1870 р. обіймав посаду паламаря при церкві Преображення Господнього с. Харліївка Сквирського повіту. В 1882 р. він з родиною був записаний при тій само церкві, але вже вийшов у заштат. Помер до 1886 р.

Діти: Таїсія (нар. бл. 1868-1869 рр., пом. 1902 р., дружина Івана Степановича Монастирецького і прабабуся історика С. І. Білоконя), Володимир (нар. бл. 1876 р.), Іван (нар. 1877 р.)⁷¹ і Катерина (нар. бл. 1881 р.)⁷².

26. Маріамна

Дочка дякона Созонта і Ольги Іванівни. Народилася бл. 1851–1852 рр.⁷³. Померла 1919 р.

Чоловік: Григорій Мельниківський. У 1886–1899 рр. згадується на посаді дячка (псаломщика) церкви Різдва Пресвятої Богородиці в с. Липки Сквирського повіту⁷⁴. Помер 1918 р.

Діти: Ганна. Вийшла за Н. П'ятецького. С. І. Білокінь занотував про неї: "... працювала "домоправителькою" в археолога Вікентія Хвойки. Вони жили на Братській вулиці в Києві. У "Фойки", як вона його називала, бабуся бачила кістяки під чохлами – вони висіли як пальта на вішалці".

27. Марія

Дочка дякона Созонта і Ольги Іванівни. Народилася близько 1853–1854 рр.⁷⁵. Померла в Києві⁷⁶.

Чоловік: Олексій Іванович Сисецький. В 1886 р. згадується як звільнений з духовного відомства дячок, у 1899 р. – як дякон при церкві св. архістратига Михайла у с. Волиця Сквирського повіту⁷⁷. Згодом він був настоятелем церкви св. Івана Богослова в с. Люлинці Бердичівського повіту.

Діти: Петро. С. І. Білокінь занотував про нього: "Їхній син Петро спершу служив хористом у Маріїнському театрі в Пітері, потім українським попом у Трубіївці коло Андрушок"⁷⁸.

28. Автоном

Син дячка Спиридона і Феодосії Миколаївни. Народився близько 1854 р.

В 1863 р. мешкав з батьками в с. Королівка Васильківського повіту⁷⁹.

29. Священик Онисифор

Син дячка Спиридона і Феодосії Миколаївни. Народився близько 1856 р.

В 1863 р. мешкав з батьками в с. Королівка Васильківського повіту⁸⁰.

Згодом став священиком й згадується в 1909–1913 рр. настоятелем церкви с. Трійці в с. Хамбиків Київського повіту⁸¹.

30. Карпо

Син дячка Спиридона і Феодосії Миколаївни. Народився близько 1856 р.

В 1863 р. мешкав з батьками в с. Королівка Васильківського повіту⁸².

31. Священик Андрій

Син дячка Спиридона і Феодосії Миколаївни (?). Народився близько 1872 р.

Закінчив повний курс семінарії та починав службу вчителем. В 1896 р. був висвячений у священники до церкви св. Миколая Чудотворця в с. Фасова Київського повіту. Там впродовж 1896–1906 рр. був настоятелем та завідував церковнопарафіяльною школою. В 1902 р. митрополит Київський і Галицький Феогност (Лебедев), особисто відвідавши Фасову, високо оцінив зусилля о. Андрія та нагородив його набадреником. В 1908–1910 рр. о. Андрій згадується на посаді настоятеля церкви у с. Бабин Липовецького повіту⁸³.

32. Параскева

Дочка дякона Макара і Стефаниди Іванівни зі Старжевських. Народилася близько 1862 р.

Згадується в 1899 році.

Чоловік: Микола Максимов. Черкаський міщанин. В 1899 р. мешкав у м. Омськ⁸⁴.

33. Учитель Антон

Син дякона Макара і Стефаниди Іванівни зі Старжевських. Народився близько 1866 року.

Закінчив Коростишівську учительську семінарію.

З 1 вересня 1885 р. був народним учителем у с. Кожанка Васильківського повіту⁸⁵. 1 травня 1904 р. обійняв посаду завідувача Райгородського двохкласного сільського училища у Черкаському повіті. В 1907 р. клопотався щодо надання йому посади письменника 2-ї Київської гімназії і при цьому отримав найкращі відгуки. В 1909–1910 рр. він завідував Святошинським двохкласним училищем⁸⁶.

Дружина: Варвара Степанівна Петровська.

Діти: Микола.

34. Василь

Син дякона Макара і Стефаниди Іванівни зі Старжевських. Народився близько 1868 р.

В 1899 р. служив помічником начальника станції Полонне Південно-Західної залізниці⁸⁷.

35. Псаломщик Іван

Син диякона Макара і Стефаниди Іванівни зі Старжевських. Народився близько 1872 р. В 1899 р. був псаломщиком при церкві с. Турія Чигиринського повіту⁸⁸.

36. Єлизавета

Дочка диякона Макара і Стефаниди Іванівни зі Старжевських. Народилася близько 1878 р.

Згадується 1899 р.

Чоловік: Яків Кирилович Куплужик (?). В 1899 р. був псаломщиком і вчителем в с. Боровиця Чигиринського повіту⁸⁹.

VI покоління

37. Священик Павло

Син диякона Михайла. Народився 11 листопада 1873 р., скоріш за все, в Китайгороді.

У 1896 р. закінчив повний курс Київської духовної семінарії. Впродовж 1896–1899 рр. служив учителем та законовчителем церковнопарафіяльних шкіл у сс. Яблунівка та Сорочотяги Васильківського повіту. 29 червня 1899 р. був висвячений у священники до церкви Покрову Пресвятої Богородиці в с. Лещинці Бердичівського повіту. На цій посаді заступив тестя Я. П. Топачевського. До 1916 р. о. Павло згадується настоятелем церкви Покрову Пресвятої Богородиці в с. Ліщинці та приписного до неї храму св. Димитрія в с. Смажинці, а також завідувачем і законовчителем тамтешньої церковнопарафіяльної школи⁹⁰.

Близько 1907 р. о. Павло заповнив церковно-історичну і археологічну анкету, які розсилав по парафіях Київської митрополії археолог і колекціонер С. Л. Дроздов⁹¹.

Дружина: Ганна Яківна Топачевська⁹². Вийшла заміж до 29 червня 1899 р., коли її чоловік був висвячений у священники.

Діти: Наталя, Сергій, Євген, Михайло, Галина, Ольга.

38. Священик Василь

Син диякона Михайла. Народився 12 квітня 1880 р. в Китайгороді.

13 червня 1904 р. закінчив навчання в Київській духовній академії зі ступенем кандидата богослов'я.

18 листопада 1904 р. згідно з наказом обер-прокурора св. Синоду був призначений помічником інспектора Смоленської духовної семінарії. Постановою тамтешніх педагогічних зборів від 29 вересня 1905 р. йому було доручено викладання церковного співу з 9 жовтня того року. Постановою педагогічних зборів від 25 серпня 1906 р. йому доручили викладання німецької мови зі звільненням від викладання церковного співу (з 6 вересня того року).

6 лютого 1907 р. на підставі резолюції митрополита Флавіана (Городецького) був призначений на посаду псаломщика до церкви св. рівноапостольної Марії-Магдалини що на Шулявці в Києві. 16 серпня 1909 р. на підставі резолюції митрополита Флавіана був призначений на посаду другого штатного священника до тієї самої церкви (вул. Польова, 2)⁹³. 30 серпня того ж року був висвячений преосвященним Інокентієм, єпископом Канівським, у священники до тієї самої церкви. Отримав на цю посаду грамоту за № 74. Згадується на цій посаді і в наступні роки.

26 листопада 1910 р. призначений місіонером 2-го округу м. Київ.

3 жовтня 1910 р. призначений законовчителем Шулявської однокласної церковнопарафіяльної школи. 9 листопада того самого року отримав посаду завідувача тієї самої школи. 29 листопада того ж року призначений законовчителем Татянинського міського парафіяльного училища № 43 (вул. Мала Васильківська, 26, завідувачка Марія Іванівна Домбровська, мешкала на Жилянській, 38⁹⁴). 29 липня 1911 р. йому було доручено завідування школою грамоти при заводі Гретера і Криванека й викладання в ній Закону Божого з одночасним звільненням від усіх обов'язків у Шулявській однокласній церковнопарафіяльній школі. 16 жовтня того ж року отримав призначення на посади завідувача і законовчителя школи грамоти при заводі Гретер і К°. 1 жовтня 1914 р. призначений законовчителем двох груп в Київському міському парафіяльному училищі № 47 та законовчителем паралельного відділення Київського міського парафіяльного училища № 68. 7–19 жовтня 1915 р. призначений і затверджений на посаді законовчителя Київського міського парафіяльного училища № 32.

Був нагороджений набедреником (в квітні 1910 р.) та скуфією (в травні 1913 р.). У 1915 р. отримував казенну платню в розмірі 400 рублів на рік.

Обов'язки священника виконував до 1935 р., а потім змушений був шукати бодай якусь працю для утримання родини і себе. Дружина о. Василя згодом свідчила: "С 1923 г. он постоянно проживал

в г. Києве, совмещая занятие служителя религиозного культа с садоводством и огородничеством, а также периодически работая счетоводом, бухгалтером в учреждениях и организациях. С 1933 г. муж окончательно порывает с церковью и несмотря на физическую слабость (паховая грыжа) переходит на постоянную работу на стройках г. Киева, сначала плотником, потом столяром”. До свого арешту в 1938 р. столярував у поліклініці Київського медичного інституту⁹⁵.

Уночі проти Великого четверга, 4 квітня 1923 р. його було арештовано ГПУ на Шулявці (вулиця Польова, 2), в будинку церкви св. рівноапостольної Марії-Магдалини. Тієї ж ночі були арештовані й інші чільні церковні діячі: настоятель Видубицького монастиря, єпископ Назарій (Блінов), настоятель Микільського монастиря, єпископ Білоцерківський Дмитрій (Вербицький), архіандрит Києво-Печерської лаври Єрмоген (Голубєв), єпископ Канівський, професор і ректор Київської православної богословської академії Василь (Богдашевський) та священник Анатолій Жураковський. 16 травня о. Василя за участь в “Союзі духівництва Київської єпархії” було засуджено до заслання до Зирянського краю строком на два роки⁹⁶.

29 серпня 1938 р. був вдруге арештований. 5 вересня того ж року Трійкою при Київському облуправлінні НКВС УРСР був засуджений до розстрілу. 7 вересня вирок було виконано.

1 лютого 1958 р. о. Василя реабілітовано посмертно.

Про нього і його родину див. також Додаток 1.

Дружина: Неоніла Мойсеївна (Мусіївна). Народилася 1 лютого 1883 року. В 1915 р. – власниця дачі в поселенні Ворзель. Тоді ж у клірових відомостях про неї занотовано, що була зразковою поведінки. В Києві в 1940-1956 рр. мешкала за адресою Березовий провулок, 14, кв. 1. У 1940 й 1956 рр. клопоталася про долю свого чоловіка. В 1956 р. перебувала на утриманні своїх дітей та працювала по господарству у А. М. Словачевського – брата свого чоловіка⁹⁷.

Діти: Тетяна, Сергій⁹⁸.

39. А.

Син диякона Михайла. Народився, напевно, в Китайгороді.

У 1956 р. працював інженером-економістом на одному з київських заводів. Згадується Неонілою Мойсеївною Словачевською, удовою його брата, о. Василя, яка працювала тоді у нього по господарству⁹⁹.

40. Священик Миколай

Ймовірно, син священника Мартиніана. Згадується як син Мартина.

Близько 1907 р. був настоятелем церкви св. архістратига Михайла в с. Біла Бердичівського повіту (тоді заповнив церковно-історичну і археологічну анкету археолога і колекціонера С. Л. Дроздова)¹⁰⁰. На цій посаді він згадується і в 1908–1910 рр.¹⁰¹

Священик УАПЦ. Впродовж 1929–1941 рр. мусив працювати на фабриці. Про нього писала газета “Обсерваторе Романо”¹⁰².

41. Аркадій

Ймовірно, син священника Мартиніана. Згадується як син Мартина.

У 1908–1910 рр. був страховим агентом у містечку Тетіїв Таращанського повіту¹⁰³.

42. Микола

Син учителя Антона і Варвари Степанівни з Петровських. Народився 26 лютого 1897 р. у с. Кожанка Васильківського повіту. 1 березня того ж року його охрестили в тамтешній церкві св. Миколая Чудотворця.

Біографію Миколи Словачевського викладено в листі, який написала, скоріше за все, його дружина Марія (подаємо мовою оригіналу): “... учився у 2-гій Київській гімназії. Коли вибухла 1-ша Світова війна у прискоренім темпі здає матуру, та вступає до царської армії, як “вольноопределяющийся”. Знаю, що переходив якийсь кілька місячний вишкіл, але забула чи це було ще перед військом, чи потім. Знаю, що будучи у царській армії якийсь час перебував у Галичині, десь в околиці Тернополя.

Коли вибухла революція, вертає до дому, та вступає на Київський Університет у 1918 р.¹⁰⁴. Далі бере участь у визвольних змаганнях, у ранзі хорунжого 3-го Інженерного куріня, 3-ї Залізної Стрілецької Дивізії. Переходить у 3 види тифу, і виснажений після тяжкої хвороби, опиняється у Польщі у таборі для інтернованих у Калиші.

Звільнений військовою владою на безтермінову відпустку, залишає табір у 1921 р. та переїздить до Варшави для продовження студій¹⁰⁵. Студіює на істор.-філософ. факультеті Варш. Універс. до

1924 р.¹⁰⁶, коли ізза тяжких життєвих обставин, є змушений покинути науку, та шукати праці, щоб заробити на кавалок хліба. Спочатку працює на пошті, а потім вдалось йому улаштуватись керівником вексельового відділу, у канцелярії нотаря К. Гетлінгера при Варшавській Гіпотечі¹⁰⁷. На цій посаді він перебуває 13 років аж до приходу німців до Варшави¹⁰⁸.

Від 1940 до 1944 працює скарбником в Укр. Допомоговому Комітеті, та проводить адміністрацію кількох домів¹⁰⁹. При наближенні большевиків до Варшави, рятуючи своє життя залишає разом з дружиною, та сином, кордони Польщі, та після короткого перебування у Словаччині, переїздить до Німеччини. Тут з початку працює у хорі, співаючи, з рамені німецької установи, по робітничих таборах¹¹⁰. З приходом амер. у 1946 р. працює у переходовому таборі УНРА, у Франкфурті¹¹¹, а потім в ІРО у Буцбаху, аж до 1949 р., до часу виїзду до Австралії¹¹².

Опинившись в Аделаїді, зразу включається до громадсь. та церковної праці. Довголітній член управи У.Г.П.А., а потім скарбник будови Народнього Дому, хорист громадського хору, дослужився звання почесного члена УГПА.

Покійний дуже любив спів. Ще будучи студентом, співає у студентському хорі, а у 1924 р. виїздить з хором Д. Котка, у турне по Польщі, а вже при німцях у хорі під керівництвом В. Божика об'їжджає Австрію, та Німеччину. Підчас свого довгого перебування у Варшаві майже без перерви співає у церковних хорах, а останні роки займає пост адміністратора Митрополичого Хору УАПЦ¹¹³. На чужині, зараз після перекрочення (?) кордону, у Жиліні, на Словаччині, організовується Митрополичий Хор, М. С. зразу ж стає його членом. Опинившись в Аделаїді, з оснований Св. Михайлівської парафії, стає першим диригентом церковного Хору у цій парафії. Потім пару років провадить хор у Білоруський А.П.Ц., далі заступає диригентку у Св. Покров. парафії, та повнить функцію диригента у Св. Троїцький парафії. В наслідок утрати зору, та слуху, змушений покинути свою улюблену працю, але майже до кінця своїх днів, коли тільки краще почувався і міг бути у церкві – йшов на хори і помагав співати.

Можна сказати що вмер співаючи, бо ще на переддень (?) своєї смерті, будучи вже непритомним, диригував і співав (заповідав слідууючу співанку). Останнє що це було “Величание”, ірмоси на 3-ій голос, та концерт “Господи услыш молитву мою”.

Я забула додати що покійний записався до Дивізії Гал. (не знаю дати) але з огляду на злий стан здоров'я був прийнятий тільки як запасний член у ранзі підпоручника. Посвідку його про це я знищила, коли прийшли американці. Не знаю, чи є десь тодішні списки. Член Союзу Комбатантів, ще з Варшави, нагороджений хрестами: Симона Петлюри, та Воснним Хрестом, підвищений у поручники 23-го липня 1964 р.¹¹⁴ Від 1953 до 1957 р. член Делегатури Державного Контролю, властиво й досі офіційно не відкликаний, член УНДС¹¹⁵.

Помер Микола Словачевський 15 грудня 1969 р. та похований на цвинтарі Гельтенгам в м. Аделаїда (Австралія).

Дружина: Марія. Народилася 23 березня 1900 р. у Рашкові. Була православною. Заміж вийшла, напевно, у Варшаві.

Діти: Юрій (Юрко).

VII покоління

43. Наталя

Дочка священика Павла і Ганни з Топачевських. Народилася 3 серпня 1900 р. в Ліщинцях. У 1915–1916 рр. навчалася в Київському жіночому єпархіальному училищі¹¹⁶.

44. Сергій

Син священика Павла і Ганни з Топачевських. Народився 16 березня 1903 р. в Ліщинцях. У 1916 р. навчався в Києво-Софійському духовному училищі¹¹⁷.

45. Євген

Син священика Павла і Ганни з Топачевських. Народився 2 квітня 1905 р. в Ліщинцях. У 1916 р. разом зі старшим братом навчався в Києво-Софійському духовному училищі¹¹⁸.

46. Михайло

Син священика Павла і Ганни з Топачевських. Народився 2 березня 1907 р. в Ліщинцях. До 1916 р. мешкав в Ліщинцях у родині батьків¹¹⁹.

47. Галина

Дочка священика Павла і Ганни з Топачевських. Народилася 10 березня 1908 р. в Ліщинцях. До 1916 р. мешкала в Ліщинцях у родині батьків¹²⁰.

48. Ольга

Дочка священика Павла і Ганни з Топачевських. Народилася 11 липня 1909 р. в Ліщинцях. До 1916 р. мешкала в Ліщинцях у родині батьків¹²¹.

49. Тетяна

Дочка священика Василя і Неоніли Мойсеївни. Народилася 1 січня 1906 р.

У 1915 р. згадується в родині своїх батьків¹²². 16 липня 1956 р. її мати Неоніла Мойсеївна, писала: “Дочь моя, Татьяна Васильевна Словачевская, постоянно живет в г. Киеве и с последнего времени работала плановиком-экономистом в Министерстве гражданского строительства УССР. В настоящее время, вследствие инвалидности, находится на иждивении мужа”¹²³.

50. Сергій

Син священика Василя і Неоніли Мойсеївни. Народився 20 березня 1907 р. в Києві.

У 1915 р. згадується в родині своїх батьків¹²⁴. 23 серпня 1916 р. поступив до підготовчого класу Київської Олександрівської гімназії. Вибув з нього у жовтні через несплату за навчання¹²⁵.

16 липня 1956 р. його мати Неоніла Мойсеївна, писала: “Мой сын Словачевский Сергей Васильевич, инженер-строитель, с 1932 г. живет и работает в Москве. Он как и его жена являются участниками Великой Отечественной войны. В настоящее время работает начальником сектора Института Горстройпроект”¹²⁶.

51. Юрій (Юрко)

Син Миколи і Марії. Народився 3 березня 1931 р. у Варшаві.

Православний. 9 лютого 1946 р. Українська школа в Аугзбурзі видала посвідку про його навчання в навчальному році 1945/1946 рр. Після мандрів наприкінці війни разом з батьками переїхав до Австралії (див. біографічні відомості про його батька).

Інші члени роду

52. Анастасія Антонівна. Навчалася в гімназії Міснікової (м. Київ)¹²⁷.

53. Іван Стефанович, півчий Софійського кафедрального собору в Києві. 31 січня 1860 р. разом з причетником того ж собору Василем Максимовичем Старилькевичем був поручителем на вінчанні з боку нареченої, дочки унтер-офіцера Олени Лаврентіївни Лутової (1-й шлюб, 20 р.). Нареченим був київський міщанин Дмитро Стефанович Пільніков (1-й шлюб, 23 р.), а поручителями з його боку київські міщани Яків Васильович Поляков й Іван Іванович Брюханський. Вінчання відбулося в Старокиївській Георгіївській церкві¹²⁸.

54. Клавдія Василівна. Навчалася в гімназії Міснікової (м. Київ)¹²⁹.

55. Феоктист Гаврилович. Починав учителем. В 1902 р. обійняв посаду настоятеля церкви св. Миколая Чудотворця в с. Поправка Васильківського повіту, а також почав завідувати місцевою церковнопарафіяльною школою. Його зусиллями школа отримала державне фінансування. Згодом було збудоване для неї нове приміщення. В 1908 р. він згадується також помічником благочинного, а настоятелем у Поправці фігурує ще в 1909–1910 рр.¹³⁰

56. Феоктист Л. Народився близько 1876 р., закінчив повний курс семінарії та у 1900 р. був висвячений у священики. В 1901 р. він згадується настоятелем церкви Різдва Пресвятої Богородиці в с. Рацеве Чигиринського повіту¹³¹.

57. Яким Стефанович, дзвонар Софійського кафедрального собору в Києві. 24 січня 1860 р. разом з іншим дзвонарем того ж собору Петром Климентовичем Воликовським був поручителем на вінчанні з боку нареченого, дзвонаря того ж собору Феофілакта Романовича Залуцького (1-й шлюб, 23 р.). Нареченою була співачка Єфросинія Яківна Старостенкова, дочка померлого київського міщанина Якова Старостенка (1-й шлюб, 20 р.), а поручителями за неї – київські міщани, які мешкали на Слобідці, Кирило Петрович Орлов і Юхим Гаврилович Крижановський. Вінчання відбулося в Старокиївській Георгіївській церкві на перехресті Рейтарської, Золотоворітської вулиць та Георгіївського провулку, знищеної за большевиків¹³².

Додаток 1. Документи з архівно-слідчої справи Словачевського В. М.

1. Акт від 29 серпня 1938 р., що його підписали четверо чекістів¹³³

«[...] вместо дачи правдивых показаний о[б] антисов[етской] деятельности обвиняемого Гуковича В.М., заявлял:

1. Наше положение священников, известно – крышка.
2. Мы попали в такую эпоху, что всех арестовали и кого только не арестовывают? Как пример ссылался, что на Соломенке арестовали всех священников, кроме одного больного, и даже в большой праздник 28 / VIII – 38 г. (Успение [Богородицы]) некому было служить. [...].
6. [...] Вам нравится Хрущов, а мне нет»¹³⁴.

2. Витяг із протоколу засідання трійки, 5 вересня 1938 р.

«Выписка из протокола № 239 заседания Тройки при Киевском Облуправлении НКВД УССР от «5» сентября 1938 г.

Слушали: 19. Дело № 102424 Киевск[ого] Облуправлен[ия] НКВД по обвинению – СЛОВАЧЕВСКИЙ Василий Михайлович, 1880 г[ода] р[ождения], урож[енец] м. Китайгород, Винниц[кой] обл., жит[ель] г. Киева, украинец, сын псаломщика, был священником с 1909 по 1935 г.

До ареста столяр поликлиники Мединститута.

С 1923 г. являлся активным участником а/с организации церковников «Союз духовенства Киевской епархии». В том же году за к-р деятельность был осужден на 2 г.

По отбытии наказания восстановил организационные связи с участниками организации по Киеву.

Как участник организации проводил активную к-р работу среди верующих, распространял клеветнические слухи об СССР. Идеализировал фашистские идеи, восхвалял Гитлера¹³⁵. Распространял провокационные слухи о свержении Соввласти и восстановлении (sic) в СССР фашистского строя.

Изобличается показаниями обв. Цуковича (sic), свид. Корчагина и очной ставкой с последним.

Содержится в тюрьме г. Киева.

Постановили: СЛОВАЧЕВСКИЙ

Василий Михайлович –

р а с т р е л я т ь .

Лично принадлежащее ему имущество –

к о н ф и с к о в а т ь .

Верно: -

/ нач. I спецотдела КОУ НКВД

лейтенант Гос. безопасности <підп.: Альтзіцер> /Шлепченко/ .

<Треуг. печать I спецотдела>» (Арк. 49 зв.).

3. Витяг з акту про виконання вироку, 7 вересня 1938 р.

Выписка из акта.

«Приговор Особой Тройки УНКВД по Киевской области от «5» сентября 1938 г. (протокол № 239) над осужденным Словачевский Василий Михайлович к ВМН – расстрелу приведен в исполнение «7» сентября 1938 г.

/ Начальник I спецотдела КОУ НКВД

лейтенант Гос. безопасности <підп.: Альтзіцер> /Шлепченко/ .

<Треуг. печать I спецотдела>» (Арк. 50).

4. Заява Неоніли Мусіївни Словачевської, 14 січня 1940 р.

«Председателю Верховного Совета СССР

т. А.А.Андрееву

Мой муж Словачевский Василий Михайлович, рожд. 1880 г., столяр Киевского мед. института, 29 августа 1938 г. был с места службы взят в Киевский областной НКВД и 5 сентября 1938 года сослан на далекий север на 10 лет со строгой изоляцией. Так как следствия, разбора дела и суда не было¹³⁶, то неизвестно, в чем собственно он обвиняется и за что подвергнут аресту, а потому прошу назначить разбор дела моего мужа в судебном порядке согласно Конституции СССР.

Словачевская Н.М., проживающая
г. Киев, Октябрьский район,
Березовый переулок № 14, кв. 1.

14 / I – 1940 г.» (Арк. 50).

5. Постановва заступника Київського обласного прокурора у спецсправах Юрковецького, 28 квітня 1940 р.

«Постановление.

1940 г. Апреля 28 дня.

Зам. Киевского Облпрокурора по спецделам Юрковецкий рассмотрел дело осужденного Словачевского Василия Михайловича

нашел:

1. Словачевский В.М. [,] 1880 г. [,] сын псаломщика, был священ[н]иком с 1909 по 1935 г., на день ареста – столяр поликлиники мединститута. В 1923 г. органами ГПУ был выслан за к-р деятельность в Севкрай.

2. Предварительным (sic) следствием установлено, что Словачевский с 1923 г. по день ареста являлся активным участником антисоветской организации церковников тихоновской ориентации «Союз Духовенства Киевской Епархии», проводил систематически антисоветскую деятельность.

Эти обстоятельства по[д]тверждаются личным признанием осужденного Словачевского, какой (sic) еще дополнительно назвал ряд лиц участников к-р организации¹³⁷.

Изобличается также показаниями участника к-р организации Гуковича В.М. (осужден) и очной ставкой с последним.

3. Словачевский В.М. тройкой КОУ НКВД 5 / IX – 1938 г. осужден по первой категории.

4. Жалобу подала жена осужденного Словачевская Н. М., какие (sic) просит пересмотреть это дело, без указания мативов (sic).

Имея ввиду (sic), что материалами следствия виновность Словачевского установлена, что передпросить ни его, ни свидетеля невозможно

постановил:

1) Жалобу Словачевской Н. М. о пересмотре дела Словачевского В. М. оставить без удовлетворения, о чем ей сообщить.

2) Надзорное производство прекратить.

3) Дело вернуть в архив КОУ НКВД.

Зам облпрокурора

по спецделам <підпис> /Юрковецкий/» (Арк. 53).

6. Заява Неоніли Мусіївни Словачевської, 16 липня 1956 р.

«Москва, Кузнецкий мост, 24
В Комитет госбезопасности Союза ССР
председателю Комитета
генерал-полковнику тов. Серову

от Словачевской Неонилы
Мойсеевны, прожив.[ающей:] г. Киев,
Березовый переулок, 14, кв. 1

Родоводи

Заявление.

Мой муж, Словачевский Василий Михайлович, рождения 12 апреля (по старому стилю) 1880 г., уроженец местечка Китайгород быв. Киевской губ., был арестован в г. Киеве 29 августа 1938 г., осужден тройкой и выслан органами НКВД на 10 лет со строгой изоляцией.

Учитывая, что с момента ареста прошло уже около 18 лет, и несмотря на мои неоднократные запросы в органы МВД и МГБ СССР до настоящего времени я не имею никаких сведений о его дальнейшей судьбе.

Поэтому я обращаюсь к Вам с настоящей просьбой сообщить мне его местонахождение.

Мой муж родился в семье сельского учителя дьячка Словачевского Михаила Ивановича.

По окончании духовного училища в 1904 г. он работал на педагогической работе учителем в церковно-приходской школе, а с 1910 г. принял должность священника Киево-Шулявской церкви, где прослужил до 1923 г. В 1923 г. он был временно выслан в административном порядке, откуда через год освобожден досрочно с полной реабилитацией и возвратился на прежнее место жительства в г. Киеве.

С 1923 г. он постоянно проживал в г. Киеве, совмещая занятие служителя религиозного культа с садоводством и огородничеством, а также периодически работая счетоводом, бухгалтером в учреждениях и организациях.

С 1933 г. муж окончательно порывает с церковью и несмотря на физическую слабость (паховая грыжа) переходит на постоянную работу на стройках г. Киева, сначала плотником, потом столяром. Перед арестом он работал в Киевском Медицинском Институте столяром.

После Отечественной войны я не имею о нем никаких сведений. Зная мужа в течение 35 лет по совместной жизни (с 1905 года), я категорически заявляю, что он никогда никаких преступлений, тем более контрреволюционных, против Советской власти и своего народа не совершал.

По своему социальному происхождению, складу характера и воспитанию мой муж был тружеником, всегда лояльно относился к Советскому Государству и своим трудом работал на пользу нашему социалистическому обществу.

Мы с мужем воспитали двух детей.

Мой сын Словачевский Сергей Васильевич, инженер-строитель, с 1932 г. живет и работает в Москве. Он как и его жена являются участниками Великой Отечественной войны. В настоящее время работает начальником сектора Института Горстройпроект.

Дочь моя, Татьяна Васильевна Словачевская, постоянно живет в г. Киеве и с последнего времени работала плановиком-экономистом в Министерстве гражданского строительства УССР. В настоящее время, вследствие инвалидности, находится на иждивении мужа.

Я проживаю постоянно в г. Киеве, нахожусь на иждивении своих детей и, кроме того, несмотря на 73-х летний возраст, продолжаю работать по хозяйству брата моего мужа Словачевского А. М., инженера-экономиста завода. Остальные братья моего мужа также трудились на благо нашей родины.

Все вышеизложенное дает мне основание рассчитывать на то, что мое законное желание знать о судьбе моего мужа, будет Вами удовлетворено.

Прошу сообщить его местонахождение и, если он умер, выдать соответствующий документ.

<підпис> /Словачевская Н. М./

«16» июля 1956 г.» (Арк. 67-68).

7. Висновок управління КГБ, 17 липня 1956 р.

«Сов. секретно.
Экз. № 1.

1 / 23 «Утверждаю»

заместитель начальника управления КГБ
при Совете Министров УССР по Киевской
области <підпис> подполковник (Клименко)
«17» июля 1956 года.

Заключение

«16» июля 1956 года. гор. Киев.

Я, оперуполномоченный I отделения УАО¹³⁸ УКГБ при СМ УССР по Киевской области старший лейтенант Иванцов, рассмотрев заявление гр-ки Словачевской Неонила Моисеевны, разыскивающей мужа – Словачевского Василия Михайловича, осужденного в 1938 году, и материалы проверки по учетам 1-х спецотделов – Словачевского Василия Михайловича, -

нашел:

Словачевский Василий Михайлович, 1880 года рождения, уроженец с. Китайгород, Киевской области, арестован 29 августа 1938 года, а 5 сентября 1938 года тройкой УНКВД Киевской области осужден к ВМН¹³⁹.

Приговор исполнен 7 сентября 1938 года.

В оперативно-справочной картотеке 1-х спецотделов данных о регистрации смерти Словачевского В. М. не имеется.

Учитывая мотивы, изложенные в заявлении Словачевской Н. М. и руководствуясь указанием КГБ при СМ СССР № 108 сс от 24 августа 1955 года, -

полагал бы:

Зарегистрировать смерть Словачевского Василия Михайловича 5 октября 1943 г. от менингита в местах заключения через паспортно-регистрационный отдел Управления Милиции города Киева, в Киевском Городском ЗАГСе.

После регистрации смерти Словачевского В. М. свидетельство о его смерти выдать жене – Словачевской Неониле Моисеевне.

В первых спецотделах произвести отметку в ОСК¹⁴⁰ о дате и причине смерти Словачевского.

Оперуполномоченный УАО УКГБ при СМ УССР
по Киевской области –
Старший Лейтенант <підп.: В.Иванцов> (Иванцов)

Согласны: Начальник 1 отделения УАО УКГБ
при СМ УССР по Киевской области
Капитан <підпис > ([М.] Серета)
Зам. начальника Учетно-архивного отдела
УКГБ при СМ УССР по Киевской области
Майор <підпис > (Писаренко)

Отп. 1 экз.

1 [в] дело

исполнил и черновик

уничтожил Иванцов.

Отп. Гречихина 4745

14 7 56 г.» (Арк. 69-70).

8. Витяг з протоколу допиту свідка Олександра Максимовича Сахацького¹⁴¹, 24 вересня 1956 р.

«Вопрос. Знаете ли Вы гр-на Словачевского Василия Михайловича?

Ответ. Да, я знал Словачевского В. М. с 1908 г., т.к. я проживал и проживаю на Шулявке, а он был попом шулявского прихода, поэтому мне приходилось у него отправлять некоторые религиозные обряды. Кроме того, я знаю, что он хорошо относился к людям, были случаи, когда он помогал бедным материально.

Вопрос. Известны ли Вам лично или через кого-нибудь об антисоветских разговорах со стороны Словачевского?

Ответ. Я никогда не слышал, чтобы Словачевский в разговорах или проповеди неправильно отзывался о сов. власти, правительстве или что-нибудь заявлял (нрзб.) в беседе с близкими или прихожанами» (Арк. 60 зв.).

9. Витяг з протоколу допиту свідка Грігорія Афанасьевича Карнєєва¹⁴², 24 вересня 1956 р.

«Да, я знаю Словачевского В. М. как [священника] прихода, на территории которого я проживаю. Знаю я его с детства и по день ареста. У прихожан он пользовался авторитетом, и мы его считали хорошим попом. [...] Я от него ничего контрреволюционного не слышал, никто мне не говорил, что он проявлял антисоветские разговоры» (Арк. 61 зв.).

**10. Витяг з протоколу допиту свідка Миколи Михайловича Чернишова¹⁴³,
27 вересня 1956 р.**

«В период его работы священником он помогал бедным материально, в период сов. власти он лояльно относился к политике нашего государства. Мне очень часто приходилось с ним разговаривать на религиозные темы, и Словачевский часто разделял со мной атеистические взгляды. Я никогда не слышал от Словачевского антисоветских высказываний. Задолго до ареста он вообще оставил работу в церкви и работал столяром. Хочу добавить, что я никогда ни от кого не слышал от соседей и знакомых, чтобы Словачевский где-нибудь допускал антисоветские высказывания» (Арк. 62 зв.).

**11. Витяг з постанови прокурора відділу за наглядом в органах ГБ
молодшого радника юстиції Рябошапка, 2 лютого 1957 р.¹⁴⁴**

«Учитывая, что имеющиеся в деле данные, подтверждающие антисоветскую деятельность Словачевского В. М., ничем не опровергнуты, оснований для опротестования решения Тройки УНКВД по делу не имеется. [...] Жалобу Словачевской Н. М. как неосновательную оставить без удовлетворения». (Арк. 64).

12. Довідка про реабілітацію о. Василя Словачевського, 1 лютого 1958 р.

«нс-33 1 февраля [195]8

Справка.

Дело по обвинению Словачевского Василия Михайловича пересмотрено Президиумом Киевского областного суда 22 января 1958 года.

Постановление Тройки при Киевском Облуправлении НКВД от 5-го сентября 1938 года в отношении Словачевского Василия Михайловича отменено и дело производством прекращено за недоказанностью предъявленного обвинения.

Председатель
Киевского областного суда (Г. Гапон)». (Арк. 78).

Примітки:

¹ Автори сердечно дякують Юрію Словачевському (Аделаїда, Австралія) за надання ґрунтовних відомостей про Миколу Словачевського.

² Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г. Я був їх старший син (рід Михайла Грушевського). – К., 2006. – С. 587–588, 597–598, 603–604. Про Олександра Топачевського також див.: Олександр Вікторович Топачевський: Минуле задля майбутнього / Упоряд. А. О. Топачевський. – К., 2009. – 250 с.

³ Gajl T. Herby szlacheckie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. – Poznań, 2003. – 328 s.; Dunin-Borkowski J. S. Spis nazwisk szlachty polskiej. – Lwów, 1887. – 611 s.; Znamierowski A. Herbarz rodowy. Kompendium. – Warszawa, 2004. – 336 s.

⁴ Ці дані з посиланням на Й. Федаса містять: <http://www.pisni.org.ua/articles/229.html>

⁵ Словачевський М. По поводу статьи: “Уния и воссоединение униатов в 1794–1795 году в пределах нынешнего Липовецкого уезда” // Киевские епархиальные ведомости. – 1896. – № 3. – 1 февраля. – Часть неоф. – С. 106–109.

⁶ Там само. – С. 105.

⁷ Висвячення Стефана Словачевського у священника здійснив в 1763 р. у Волощині єпископ Даниїл. Такі “волоські” священники не отримували від єпископа грамоти на парафію (Словачевський М. По поводу статьи... – С. 104).

⁸ Управитель маєтку.

⁹ Шляхетства Речі Посполитої о. Стефан Словачевський, скоріш за все, не мав. Даних про нього бракує в добре опрацьованих списках нобілітацій (Album armorum nobilium Regni Poloniae XV–XVIII saec. Herby nobilitacji i indygenatów XV–XVIII w. / Wstęp, opracowanie i edycja B. Trelińska. – Lublin, 2001. – 877 s.).

- ¹⁰ *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105–108.
- ¹¹ Там само. – С. 105, 108.
- ¹² Там само. – С. 106.
- ¹³ Там само. – С. 108.
- ¹⁴ Центральний державний історичний архів України в м. Київ (далі – ЦДІАК). – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 267 зв.–268.
- ¹⁵ Там само. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 267 зв., 268.
- ¹⁶ *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105–108.
- ¹⁷ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 267 зв., 268.
- ¹⁸ *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105–108.
- ¹⁹ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 267 зв., 268.
- ²⁰ *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105–108.
- ²¹ Там само. – С. 105–108.
- ²² Там само. – С. 105.
- ²³ Там само. – С. 108.
- ²⁴ За іншими даними йдеться про Богородичну церкву (Сказания о населенных местностях Киевской губернии или Статистические, исторические и церковные заметки о всех деревнях, селах, местечках и городах, в пределах губернии находящихся / Собрал Л. И. Похилевич. – Біла Церква, 2007. – С. 257–258).
- ²⁵ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107.
- ²⁶ *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 108.
- ²⁷ Там само. – С. 108.
- ²⁸ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 75 зв., 76.
- ²⁹ Там само. – Арк. 266 зв., 267.
- ³⁰ Там само. – Арк. 267 зв., 268.
- ³¹ Там само. – Арк. 259 зв., 260.
- ³² Там само. – Арк. 258 зв., 259.
- ³³ Там само. – Арк. 259 зв., 260.
- ³⁴ Там само. – Спр. 1773. – Арк. 107; Спр. 1785. – Арк. 75 зв., 76.
- ³⁵ Там само. – Спр. 1785. – Арк. 151 зв., 152.
- ³⁶ Там само. – Спр. 1773. – Арк. 107.
- ³⁷ Там само. – Спр. 1785. – Арк. 151 зв., 152.
- ³⁸ Там само. – Спр. 1802. – Арк. 144 зв.; Спр. 1906. – Арк. 55 зв.
- ³⁹ Там само. – Спр. 1785. – Арк. 151 зв., 152.
- ⁴⁰ Там само. – Спр. 1773. – Арк. 107; *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105, 108, 109.
- ⁴¹ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107.
- ⁴² Там само. – Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.
- ⁴³ *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 105–108.
- ⁴⁴ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107; Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.
- ⁴⁵ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107.
- ⁴⁶ Там само. – Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.
- ⁴⁷ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 1773. – Арк. 107; Спр. 1785. – Арк. 157 зв.–158; Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.
- ⁴⁸ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 7. – Арк. 270 зв.; Оп. 1016. – Спр. 333. – Арк. 665.
- ⁴⁹ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 157 зв., 158.
- ⁵⁰ Там само. – Спр. 7. – Арк. 270 зв.
- ⁵¹ Там само.
- ⁵² Там само. – Спр. 15. – Арк. 279; Спр. 21. – Арк. 257 зв.; Спр. 178. – Арк. 59 зв.; Сказания... – С. 215–216, 229.
- ⁵³ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 7. – Арк. 270 зв.; Спр. 15. – Арк. 279.
- ⁵⁴ Там само. – Спр. 1785. – Арк. 44 зв., 45.
- ⁵⁵ Там само. – Арк. 75 зв., 76.
- ⁵⁶ Там само. – Арк. 44 зв., 45.
- ⁵⁷ Там само. – Арк. 75 зв., 76.
- ⁵⁸ Там само. – Оп. 1016. – Спр. 449. – Арк. 588.
- ⁵⁹ Там само. – Оп. 1011. – Спр. 1785. – Арк. 75 зв., 76.
- ⁶⁰ Там само. – Спр. 1137. – Арк. 58 зв., 59.
- ⁶¹ Там само. – Спр. 1785. – Арк. 258 зв., 259.
- ⁶² Там само. – Спр. 957. – Арк. 372 зв., 373 зв.; Спр. 1137. – Арк. 54, 58 зв., 59.

⁶³ Там само. – Спр. 1785. – Арк. 258 зв., 259.

⁶⁴ Там само. – Арк. 151 зв., 152.

⁶⁵ Там само.

⁶⁶ Адресная и справочная книга “Весь Киев на 1911 год”. – [К., 1910]. – Стлб. 217. Будинок ч. 2 – Ірини Андріївни Скальковської, 4 а – Мотрони Хомівни Висоцької, 6 – Параскеви Пилипівни Радзівської.

⁶⁷ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1740. – Арк. 171 зв.; Спр. 1802. – Арк. 144 зв.; Спр. 1906. – Арк. 55 зв.

⁶⁸ Адрес-календарь Киевской епархии. За 1901 год. – К., 1901. – С. 44; Адрес-календарь личного состава Киевской епархии, с алфавитным списком протоиереев и священников. За 1890 год. – К., 1890. – С. 23; Адрес-календарь личного состава Киевской епархии, с алфавитным списком протоиереев и священников. За 1894 год. – К., 1894. – С. 19; Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 140, 150; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 125, 130; Памятная книжка Киевской епархии. Историко-статистические сведения об учреждениях духовного ведомства Киевской епархии, статистические списки церквей епархии и общие статистические сведения по всем сторонам епархиальной церковно-религиозной жизни / Сост. А. Воронов и свящ. В. Антонов. – К., 1882. – С. 35; *Перерва В.* Історія шкільництва... – С. 343; Сказания... – С. 441; *Словачевський М.* По поводу статьи... – С. 108.

⁶⁹ Словачевський М. По поводу статьи... – С. 104-109.

⁷⁰ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 7. – Арк. 270 зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

⁷¹ На запит Олени (Лілії) Леонідівни Гринько (онука о. Івана) від 22 лютого 2011 р. Державний архів Черкаської області видав 22 березня 2011 р. архівну довідку наступного змісту: “Левітський (російською мовою “Левитский”) (а не Левицький, як зазначено у заяві) Іван Флорович, 16 травня 1877 року народження, уродженець с. Харліївка Сквирського району, українець, виходець з сім’ї духовенства, освіта – духовне училище, священник, до арешту проживав у м. Корсунь (нині м. Корсунь-Шевченківський Черкаської області), без певних занять. Заарештований 25 грудня 1937 р. Корсунським райвідділом НКВС, після арешту утримувався під вартою в Черкаській тюрмі. Обвинувачувався по ст. 54-6, 54-10 КК УРСР (серед колгоспників проводив контрреволюційну діяльність проти міроприємств Радвлда. Агітував проти колгоспного будівництва, призивав колгоспників до виходу з колгоспу, називаючи колгосп ярмом для селян, залякуючи колгоспників розправою з ними при переміні влади. Організовував колгоспників для виступу з вимогою відкриття церкви. Виступав проти видвинутих кандидатів у Верховну Раду СРСР.

Під час обшуку 25 грудня 1937 р. у Левітського Івана Флоровича було вилучено 15 церковних книг, 4 фотокартки, паспорт.

Склад сім’ї на день арешту: дружина Марія Петрівна Левітська (49 років), без певних занять, син Олександр Іванович Левітський (1914 р. н.) служив в РСЧА в м. Одеса (саперний батальйон).

У довідці-характеристиці Корсунської 1 частини сільради від 27 грудня 1937 р. зазначено, що Левітський Іван Флорович мешкав у м. Корсунь 1 част. з 1928 р., до 1935 р. був попом у Корсунській Ільїнській церкві.

У протоколі допиту від 26 грудня 1937 р. Левітський Іван Флорович вказав (мовою оригіналу): “... Я происхожу из семьи духовенства, отец мой был дьяком. Я с 1919 тоже поступил в церковь попом в с. Педесах (Педес) (йдеться про с. Педоси. – Авт.) Бердичевского округа, где служил до 1929 г. В 1929 году приехал в Корсунь и устроился попом в церкви Корсуня 1 части ... до 1935 года до момента закрытия церкви...”.

Постановою засідання Трійки при Київському облуправлінні НКВС УРСР від 28 грудня 1937 року Левітський Іван Флорович засуджений до розстрілу з конфіскацією особисто належного йому майна. Вирок приведений до виконання 14 січня 1938 року.

Определенням Военного трибунала Київського военного округа від 25 листопада 1958 р. постанова Трійки УНКВС по Київській області від 28 грудня 1937 р. відносно Левітського Івана Флоровича відмінена і справа припинена за відсутністю складу злочину. Левітський Іван Флорович реабілітований посмертно.

Підстава: Ф. Р-5625. – Оп. 1. – Спр. 2217. – Арк. 1, 4, 5, 5 зв., 6, 9, 10, 23, 24, 26, 27, 46, 47 зв., 50.

При цьому повідомляємо, що відомостей про місце поховання Левітського Івана Флоровича, його фотографій та вилучених церковних книг в кримінальній справі немає, а паспорт Левітського Івана Флоровича був переданий для знищення 14 лютого 1938 р. Корсунському райвідділу НКВС”.

⁷² ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 21. – Арк. 257 зв.; Спр. 2733. – Арк. 35 зв.; Спр. 2524. – Арк. 269 зв.

⁷³ Там само. – Спр. 7. – Арк. 270 зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

⁷⁴ Там само. – Спр. 21. – Арк. 257 зв.; Спр. 178. – Арк. 59 зв.

⁷⁵ Там само. – Спр. 7. – Арк. 270 зв.; Спр. 15. – Арк. 279.

⁷⁶ Про дочок о. Созонта, їхні родини і нащадків див.: *Білокін С. І.* На зламах епохи: Спогади історика. – Біла Церква, 2005. – С. 15–18.

⁷⁷ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 21. – Арк. 257 зв.; Спр. 178. – Арк. 59 зв.

⁷⁸ *Білокін С. І.* На зламах епохи: Спогади історика. – С. 15–18.

- ⁷⁹ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1016. – Спр. 449. – Арк. 588.
- ⁸⁰ Там само.
- ⁸¹ Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 119; Памятная книжка Киевской губернии за 1914 год. – К., 1914; Сказания... – С. 36.
- ⁸² ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1016. – Спр. 449. – Арк. 588.
- ⁸³ Адрес-календарь Киевской епархии. За 1901 год. – К., 1901. – С. 19; Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 172; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 162; *Перерва В.* Історія шкільництва в містах і селах Київщини ХІХ – початку ХХ ст. – Біла Церква, 2008. – С. 332–333; Сказания... – С. 72.
- ⁸⁴ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 957. – Арк. 372 зв.–373 зв.
- ⁸⁵ *Білокінь С. І.* На зламах епохи: Спогади історика. – С. 44.
- ⁸⁶ Державний архів м. Київ (далі – ДАК). – Ф. 81. – Оп. 1. – Спр. 597. – Арк. 1, 3 зв.; ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 957. – Арк. 372 зв.–373 зв.; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 119.
- ⁸⁷ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 957. – Арк. 372 зв.–373 зв.
- ⁸⁸ Там само.
- ⁸⁹ Там само.
- ⁹⁰ Там само. – Ф. 712. – Оп. 3 (1896). – Спр. 18. – Арк. 110; Адрес-календарь Киевской епархии. За 1901 год. – К., 1901. – С. 39; *Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г.* Я був їх старший син... – С. 586; Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 150; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 130.
- ⁹¹ Анкети С. Л. Дроздова зберігаються в Білоцерківському краєзнавчому музеї. Наведеним даним завдячуємо історик О. В. Стародубу.
- ⁹² Цей шлюб пов'язав нащадків Івана, Якова і Созонта Михайловичів Словачевських з гроном видатних українських діячів. Так, згадана Ганна Яківна Словачевська, уроджена Топачевська, доводилася рідною тіткою видатному вченому, академіку Олександру Вікторовичу Топачевському (1901-1975). Тим часом, письменниці і громадська діячка Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська (1868-1941) вийшла заміж за Олександра Григоровича Черняхівського, сина Олександри Петрівни Черняхівської, уродженої Топачевської, який доводився двоюрідним братом Ганні Яківні Словачевській, уродженій Топачевській. Разом з тим Ганна Яківна була троюрідною сестрою Михайла Грушевського, адже була онучкою Марії Топачевської, уродженої Оппокової, старший брат якої Захарій Оппоков був дідом Михайла Сергійовича (*Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г.* Я був їх старший син... – С. 484–485, 496–497). Це дуже значуще для України родинне середовище, на щастя, не було цілком знищене в добу масового терору та репрезентоване зараз такими постатями як, наприклад, історик Сергій Білокінь (праправнук Улянії Созонтівни Левицької, уродженої Словачевської) та письменник і кінорежисер Андрій Топачевський (молодший син академіка Олександра Топачевського).
- ⁹³ Адресная и справочная книга «Весь Киев на 1911 год». – Стлб. 376; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 67. Настоятель – о. Олександр Михайлович Черняхівський. Староста – Іван Маркович Фузик.
- ⁹⁴ Адресная и справочная книга «Весь Киев на 1911 год». – Стлб. 207, 548–549. Законоучитель священник о. Миколай Федорович Маліженовський – настоятель Михайлівської церкви (Олександрівська лікарня; пор. ствп. 378).
- ⁹⁵ Центральний державний архів громадських організацій України (далі – ЦДАГО України) – Ф. 263. – Оп. 1, № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 67–68.
- ⁹⁶ *Білокінь С.* Розгром Київського єпархіального управління 1923 року // Київська старовина. – 1999. – Січень-лютий. – № 1 (325). – С. 91, 93.
- ⁹⁷ ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1, № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 67–68.
- ⁹⁸ ЦДІАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1740. – Арк. 166 зв.–167 зв.
- ⁹⁹ ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1, № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 67–68.
- ¹⁰⁰ Ці дані, як вже зазначалося вище, походять з анкет С. Л. Дроздова, що зберігаються в Білоцерківському краєзнавчому музеї.
- ¹⁰¹ Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 149; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 129.
- ¹⁰² Італійський голос про церковне життя в Україні // Вінницькі вісті. – 1942. – 19 липня. – Ч. 57 (99). – С. 3.
- ¹⁰³ Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 186; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 181.
- ¹⁰⁴ Це засвідчує свідоцтво № 2839 видане 20 серпня 1918 р. за підписом проректора Університету св. Володимира. В документі міститься дозвіл вільного проживання у Києві та його передмістях і населених місцях Деміївці, Святошино, Верхній і Нижній Солом'янці, Шулявці, Пуща-Водиці й Боярці (дописано: “и во всех местах Украины и России”). Документ посвідчений печаткою Імператорського університету св. Володимира з гербом Російської імперії. 7 лютого 1918 р. його посвідчила Столична Державна Варта у Святошинському районі (“по Северной вул. будинок ч. 47”). Останнім свій підпис поставив комісар М. Леонов (на відбитку печатки видно композицію із

серпа, молота і плуга та напис по колу “Высшая Школа Советск. Социал. Респ. Украины Киевск. Университет”).
Всі документи щодо Миколи Словачевського і його родини, згадані тут і нижче, походять з власного архіву Юрія Словачевського. Дані з них використані завдяки листу до С. І. Білоконя, надісланого Ю. Словачевським 26 травня 2006 р. з Аделаїди.

¹⁰⁵ Про це йдеться у посвідченні, виданому Миколі Словачевському 1 серпня 1921 р. за № 1567 Департаментом Православної Церкви Міністерства Ісповідань УНР (засвідчене керуючим справами Департаменту Ю. ..., за начальника відділу М. ..., за старшого діловода В. Квасницьким) на підставі посвідки командира 3-го Окремого інженерного куреню сотника Лінденера від 20 липня 1921 року. В ньому зазначено: “Видано для подачі при вступі до вищих шкіл”. Окрім даних про батьків, народження і хрещення в свідоцтві також є помітка, що Микола Словачевський був на той час неодружений. 30 липня Департамент Загальних Справ Міністерства Народної Освіти засвідчило, що Микола Словачевський був студентом 1-го курсу історико-філологічного факультету Київського університету.

¹⁰⁶ 29 листопада 1923 р. ректор Варшавського університету підписав посвідку про те, що Микола Словачевський є студентом філософського факультету. На посвідченні є відбитки штампу і печаток щодо пільгового проїзду трамваем. На відбитку одної з печаток видно дату дійсності пільгового проїзду – 15 листопада 1924 року.

¹⁰⁷ Знаходилася за адресою: вул. Капуцинська, 6.

¹⁰⁸ Микола Словачевський продовжував працювати в канцелярії Кароля Гетлінгера і на початку окупації Варшави. Це підтвердив сам К. Гетлінгер 17 лютого 1940 р., підпис якого був засвідчений 19 лютого. На посвідці є також німецька відмітка від 16 травня 1940 р. з підписом Тадеуша Щепанського.

¹⁰⁹ З цього періоду походить низка посвідчень Словачевських, виданих у Варшаві: Миколи – “Ausweis” від 23 березня 1941 р., два посвідчення Миколи і Марії – “Ausweis-Виказка” Українського допомогового комітету від 28 травня 1942 р. та “Arbeitsausweis” від 27 травня 1944 р. для Марії.

¹¹⁰ Про це свідчить посвідка, видана у Берліні 17 березня 1945 року.

¹¹¹ В період після закінчення війни у Європі Микола Словачевський отримав 9 липня 1945 р. “Certifikation” Українського допомогового комітету, а 6 серпня 1945 р. датоване свідоцтво його як члена Українського Червоного Хреста.

¹¹² Про це йдеться в посвідці від 14 квітня 1949 р.

¹¹³ Марія Словачевська також брала активну участь в українському культурному житті. Про це свідчить недатований лист Головної управи Українського центрального комітету (вул. Черняковська, 204, м. 25, Варшава): “До В. Поважаної Пані Словачевської Марії, Варшава, Жолібож Красінського 20 м. 84. Головна Управа УЦ.К. в Польщі рахує своїм обов’язком подякувати Вам, Високоповажана Пані, за Вашу працю в Українському Хорі ім. М. Лисенка, чим Ви спричинилися до пропагування української пісні, її народу та визвольних його змагань, під час виступів Хору на різних урочистостях та концертах. Головна Управа тим більше вдячна Вам, бо добре знає, що свою працю на нашу загальну справу Ви несли безкористно, часто-густо відриваючи зі свого скромного бюджету певні суми, в зв’язку з відбуттям співанок та хорових виступів. Головна Управа вірить, що Ви, Високоповажана Пані, не відмовите в наступному році допомагати в праці пропагування наших визвольних змагань. З правдивим поважанням й подякою залишаємося Голова Головної Управи М. Ковальський, Член-Кер. культ. осв. секції ..., Член-Секретар Островський (?)”.

¹¹⁴ Про ці нагороди та рангу поручика свідчить членська книжка Миколи Словачевського, видана 20 березня 1965 р. Союзом українських комбатантів Австралії.

¹¹⁵ Ця біографія Микола Словачевського на чотирьох сторінках походить з особистого архіву його сина Юрія. Вона не датована та не підписана, проте припускаємо, що її уклала удова Миколи Словачевського Марія для публікації в одному з українських еміграційних видань. Про це, певною мірою, свідчать останні речення: “Це й все, що я можу пригадати. Ви можете скоротити, чи взагалі зробити з цим що хочете, але на мою думку, його праця на церковному відтинку, могла б бути поміщена у церковному журналі, якщо Ви захочете це помістити, натомість у вояцький пресі це хіба зайве, залучаю також 2 знімки, може захочете їх використати до “Дороговказу”, як ні, то прошу мені їх звернути”. Очевидно, що біографія Миколи Словачевського була надіслана чи передана з листом, лише закінчення якого маємо наприкінці рукопису.

¹¹⁶ Кучеренко М., Панькова С., Шевчук Г. Я був їх старший син... – С. 585, 586.

¹¹⁷ Там само.

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ Там само.

¹²⁰ Там само.

¹²¹ Там само.

¹²² ЦДАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1740. – Арк. 166 зв.–167 зв.

¹²³ ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1, № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 67–68.

- ¹²⁴ ЦДАК. – Ф. 127. – Оп. 1011. – Спр. 1740. – Арк. 166 зв.–167 зв.
- ¹²⁵ ДАК. – Ф. 108. – Оп. 94. – Спр. 134. – Арк. 22 зв., 23.
- ¹²⁶ ЦДАГО України, ф. 263. – Оп. 1, № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 67–68.
- ¹²⁷ ДАК. – Ф. 103. – Оп. 1. – Спр. 512.
- ¹²⁸ ЦДАК. – Ф. 127. – Оп. 1012. – Спр. 3293. – Арк. 224 зв., 225.
- ¹²⁹ ДАК. – Ф. 103. – Оп. 1. – Спр. 511.
- ¹³⁰ Памятная книга Киевской губернии на 1908 год. – К., 1908. – С. 155; Памятная книга Киевской губернии на 1910 год. – К., 1909. – С. 139; *Перерва В.* Історія шкільництва... – С. 106.
- ¹³¹ Адрес-календарь Киевской епархии. За 1901 год. – К., 1901. – С. 202.
- ¹³² ЦДАК. – Ф. 127. – Оп. 1012. – Спр. 3293. – Арк. 300 зв., 301.
- ¹³³ Ці чекісти – співробітники 4 відділу Київського обласного управління НКВД Чигрин Н.Ф., Нагорний та Устименко. У довідці від 11 вересня 1956 р. з'ясувалось, що у відділі кадрів МВД УРСР відомостей про Чигрина не збереглося, Нагорних було троє: Василій Герасимович (призначений 1 IX 1938 на помічника оперуповноваженого 3 відділу УНКВД Київської обл.), Іван Грігор'євич (з 1938 по 1941 працював начальником тюрми НКВД-НКГБ УРСР). Обоє виключено із списків особового складу, оскільки вони пропали без вісти. Третій, Павел Алексеевич Нагорний працював 1938 р. полковим оперуповноваженим окремого відділу НКВД 4 танкової бригади (за Київ. обл.), 10 вересня 1938 р. був переданий в окремий відділ НКВД КВО. 1942 р. загинув. Нарешті, Устименко Тимофей Онуфрієвич працював 1939 р. опером 2 відділу. У 1941–1942 рр. пропав без вісти (ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1. № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 59 зв.).
- ¹³⁴ ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1, № 45902 ФП / кор. 752. – Арк. 49, 49 зв.
- ¹³⁵ У обвинувальному висновку (склав співробітник IV відділу Чигрин) такі звинувачення йому не висувались.
- ¹³⁶ Підкреслимо, що трійка була позасудовим органом, тому справді перед судом як і сотні тисяч їхніх жертв, о. Василь Словачевський не стояв. Більше того, чину похорону після його загибелі не було відправлено, тому сказати, що він “був похований у Биківні” не можна. Він був “відданий землі”. Виходячи з цього, Св. Патріарх Володимир (Романюк) перед смертю планував провести масове й публічне поховання загиблих, що лежать на Лук'янівському кладовищі й у Биківні.
- ¹³⁷ Дане твердження не відповідає дійсності. Список імен, про який ідеться, склав слідчий Нагорний власноручно.
- ¹³⁸ УАО – учетно-архивный отдел (Наше минуле. – К., 1993. – № 1 (6). – С. 59, 96; ЦДАГО України, ф. 263. – Оп. 1, № 46283 ФП / кор. 780. – Арк. 92).
- ¹³⁹ В. м. (ВМН, ВМУН) – высшая мера (наказания; уголовного наказания). Джерело: *Росси Ж.* Справочник по ГУЛАГу. В двух частях. Изд. 2, доп. – Москва, 1991. – Ч. 1. – С. 53; *Наше минуле.* – К., 1993. – № 1 (6). – С. 101, 102; *Петров Н. В., Скоркин К. В.* Кто руководил НКВД, 1934–1941: Справочник. – Москва, 1999. – С. 14.
- ¹⁴⁰ ОСК – оперативно-справочная картотека (ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1, № 56259 ФП / кор. 1331, т. 2. – Арк. 69 зв.).
- ¹⁴¹ Сахацький Олександр Максимович народився 1888 року. Сусід, мешкав на Березовому провулку, у буд. 19, пом. 1. Українець.
- ¹⁴² Карнеєв Ігорій Афанасьєвич. Сусід, мешкав на Березовому провулку, у буд. 17, пом. 1. Росіянин.
- ¹⁴³ Чернишов Микола Михайлович. Сусід, мешкав на Березовому провулку, буд. 21. пом. 7. Українець. Освіта вища. Закінчив драматичний інститут 1925 року. 1956 року актор у кіностудії. 1938 року художній керівник театру ім. Горького в Чернігові. За німців працював у ляльковому й українському театрах.
- ¹⁴⁴ Затвердив заступник прокурора УРСР державний радник юстиції 3 класу І. Ардеріхін 4 лютого 1957 р. На своїй посаді заступник прокурора УРСР І. Ардеріхін залишив по архівосховищах чимало аналогічних документів. 28 серпня 1959 року він затвердив чергову відмову на заяву онука загиблого у катівнях НКВД фундатора “Музею України” Павла Потоцького: “Поводом к возбуждению уголовного дела явилось то обстоятельство, что Потоцкий Павел Платонович, в прошлом граф (!) и кадровый генерал царской армии, являлся участником антисоветской военно-повстанческой офицерской организации, ставившей своей целью свержение Советской власти. [...] Жалоба Потоцкого удовлетворению не подлежит, поскольку из материалов дела (таке твердження не відповідає дійсності. – С. Б.) и в частности из заявления Потоцкого на имя Народного Комиссара Внутренних Дел УССР видно, что он, Потоцкий, действительно являлся участником контрреволюционной организации, ставившей своей целью свержение Советской власти” (ЦДАГО України. – Ф. 263. – Оп. 1, № 43983 ФП / кор. 641. – Арк. 32; *Білокінь С.* Музей України: (Збірка П. Потоцького): Дослідження, матеріали. – К., 2006. – С. 251–252).

Родоводи

* * *

Сергій Білокінь (Київ), Світлана Панькова (Київ), Євген Чернецький (Біла Церква): Покоління розпис роду Словачевських

Стаття присвячена роду Словачевських. Досліджені зв'язки між членами роду. Вперше здійснено реконструкцію цього роду. Наведені біографічні дані про них. Особливу увагу приділено священику Василю Словачевському, який був помітною постаттю в середовищі київського духовництва першої третини ХХ століття.

Ключові слова: генеалогія, рід, духовництво.

* * *

Serhiy Bilokin (Kyiv), Svitlana Pankova (Kyiv), Yevhen Chernetskyi (Bila Tserkva): Generations Sorts of the Slovachevskyi's Family

Article is devoted a sort of the Slovachevskyis. Communications between members of a sort are investigated. For the first time reconstruction of this sort is carried out. The biographic data about them is cited. Especial attention is given for the priest Vasyliv Slovachevskyi who was an outstanding public figure among the Kyiv clergy at the beginning of the 20th century.

Key words: genealogy, sort, clergy.